

Sygn. akt II Ca 156/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 marca 2013 r.

Sąd Okręgowy w Jeleniej Górze II Wydział Cywilny Odwoławczy w następującym składzie:

PrzewodniczącySSO Wojciech Damaszkowski/spr/

SędziowieSSO Jadwiga Jakubowska, SSO Anna Mikuliszyn

ProtokolantAgnieszka Lesicka

po rozpoznaniu w dniu 19 marca 2013 r. w Jeleniej Górze

na rozprawie

sprawy z powództwa F. B.

przeciwko (...) S.A. w S.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego w Bolesławcu

z dnia 20 grudnia 2012 r., sygn. akt I C 511/12

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

1. w punkcie 2 zasądza od strony pozwanej (...) S.A. w S. na rzecz powoda F. B. kwotę 3.776 zł (trzy tysiące siedemset siedemdziesiąt sześć złotych) z ustawowymi odsetkami od dnia 7 lutego 2012 r.;
2. w punkcie 4 zasądza od strony pozwanej (...) S.A. w S. na rzecz powoda F. B. kwotę 1.717 zł z tytułu zwrotu kosztów procesu;

II. zasądza od strony pozwanej na rzecz powoda kwotę 400 zł z tytułu zwrotu kosztów procesu w instancji odwoławczej.

Sygn. akt II Ca 156/13

UZASADNIENIE

F. B. w pozwie skierowanym przeciwko (...) S.A. w S. domagał się zasądzenia kwoty 4876 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 7 lutego 2012 roku z tytułu brakującej kwoty odszkodowania należnej powodowi w związku z uszkodzeniem jego pojazdu marki O. (...). Pozwane towarzystwo wnosilo o oddalenie powództwa wskazując, że odszkodowanie w prawidłowo ustalonej wysokości zostało powodowi wypłacone.

Sąd Rejonowy w Bolesławcu wyrokiem z dnia 20 grudnia 2012 r. uwzględniając częściowo powództwo zasądził od strony pozwanej (...) S.A. na rzecz F. B. kwotę 1.100 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 7 lutego 2012 r., dalej idące roszczenie oddalił i zasądził od powoda na rzecz strony pozwanej 589 zł z tytułu zwrotu kosztów procesu.

Sąd I instancji ustalił, że w dniu 15 kwietnia 2011 r. F. B. zawarł z (...) S. A. umowę ubezpieczenia pojazdów mechanicznych w wariantcie „autocasco” do której inkorporowany został wzorzec umowy „Ogólne Warunki Ubezpieczenia (...)”. W dniu 5 stycznia 2012 r. miał miejsce wypadek komunikacyjny, w wyniku którego uszkodzony został samochód F. B. marki O. (...) o numerze rejestracyjnym (...). W toku postępowania likwidacyjnego (...) S. A. ustaliło, iż wartość samochodu w dacie szkody przed wypadkiem wynosiła 22.300 zł i była niższa niż koszt naprawy ustalony kosztorysowo przez ubezpieczyciela w wysokości 23.772,86 zł. Zgodnie zatem z § 3 pkt 16 OWU należało uznać, że szkoda w pojeździe F. B. miała charakter całkowity. W związku z powyższym (...) wypłaciło F. B. kwotę 10.600 zł stanowiącą różnicę pomiędzy wartością pozostałości po wypadku (11.700 zł), a wartością samochodu sprzed szkodą (22.300 zł).

Po zdarzeniu F. B. naprawił uszkodzony pojazd za kwotę 15.476,35 zł ustaloną w oparciu o katalog napraw E. i przedstawił zapłaconą fakturę VAT za naprawę auta.

Sąd Rejonowy dopuścił i przeprowadził dowód z opinii biegłego z zakresu wyceny szkód komunikacyjnych i biegły F. L. wskazał, iż wartość pojazdu O. (...) o numerach rejestracyjnych (...) przed szkodą na dzień 5 stycznia 2012 r. wynosiła 23000 zł, a wartość pojazdu uszkodzonego (pozostałości) stanowiła kwotę 11300 zł.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd I instancji ocenił powództwo za uzasadnione jedynie w zakresie kwoty 1.100 zł. Wyjaśnił, że strony były związane treścią umowy ubezpieczenia autocasco oraz ogólnymi warunkami ubezpieczenia, które zawierały szczegółowe zasady przyznawania odszkodowania. Na ich podstawie ustalenie odszkodowania następowało w oparciu o ceny nowych części oryginalnych i nie było podstaw do przyjmowania cen zamienników. Przyjął sąd, że w sprawie możliwe było przywrócenie stanu poprzedniego pojazdu po niższych kosztach, ale treść wiążącej umowy nie pozwalała na takie działanie. Przyjmując jednak, że różnica pomiędzy wartością pojazdu przed szkodą (23.000 zł) a pozostałością (11.300 zł) wynosi 11.700 zł sąd I instancji zasądził powodowi 1.100 zł do wypłaconego już w postępowaniu likwidacyjnym odszkodowania w wysokości 10.600 zł. Rozdzielając stosunkowo koszty procesu zasądzone od powoda na rzecz strony pozwanej 589 zł.

W apelacji powód zaskarżył wyrok Sądu Rejonowego w punkcie 2 w zakresie oddalenia powództwa ponad kwotę 1.100 zł zarzucając mu naruszenie przepisów prawa materialnego przez niezastosowanie przepisów art. 385¹ § 1 i 3 kc i art. 385³ pkt 8 kc i przyjęcie, że strony umowy ubezpieczenia AC związane są wyłącznie postanowieniami Ogólnych Warunków Ubezpieczenia (OWU) ustalonych jednostronnie przez stronę pozwaną, w tym postanowieniem § 3 ust. 16 OWU definiującym szkodę całkowitą, zgodnie z którą szkoda całkowita to m.in. szkoda dla której koszty naprawy wyliczone według cen nowych części oryginalnych producenta pojazdu (bez naliczania amortyzacji), w sytuacji kiedy ubezpieczony – powód jest przede wszystkim konsumentem, a strona pozwana nie uzgodniła z nim indywidualnie tych postanowień OWU AC w zakresie ustalenia wariantów likwidacji szkody całkowitej, tzn. z zastosowaniem cen części oryginalnych serwisowych, czy cen części oryginalnych, tj. części zamiennych produkowanych zgodnie ze specyfikacjami i standardami produkcyjnymi ustalonymi przez producenta pojazdu danej marki, których producent zaświadcza, że zostały wyprodukowane zgodnie ze specyfikacjami i standardami produkcyjnymi producenta tego pojazdu i są tej samej jakości co części stosowane do montażu pojazdu przez jego producenta, dostępnych w ofercie dostawców niezależnych od producenta pojazdu, czy też cen części porównywalnej jakości, tj. części zamiennych, a nadto powód nie miał rzeczywistego wpływu na ich treść.

Na tej podstawie skarżący wniósł o zmianę wyroku poprzez uwzględnienie jego powództwa w całości oraz zasądzenie od strony pozwanej na rzecz powoda kosztów procesu za obie instancje.

Sąd Okręgowy zważył co następuje.

Zarzuty zawarte w apelacji zasługiwały na uwzględnienie.

Wyrażona w przepisie art. 353¹ kc zasada swobody umów wskazująca, że strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości stosunku, ustawie

ani zasadom współzycia społecznego nie ma charakteru bezwzględny i pozostaje pod kontrolą prawa. Do kategorii przepisów „kontrolnych” zaliczyć przykładowo można sam przepis art. 353¹ kc jak również art. 5 kc, art. 58 kc czy art. 59 kc. Zasada swobody umów doznaje również ograniczenia na podstawie art. 385¹ § 1 kc, który wskazuje, że postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nie uzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Zawarte w tym przepisie klauzule generalne stanowią dla sądu podstawę do oceny postanowień zawartych umów oraz postanowień wzorców umów. Ocena powyższa może być dokonana in abstracto przez sąd ochrony konkurencji i konsumentów na podstawie przepisów art. 479³⁶ i nast. kpc oraz in concreto przez sąd w toczącym się pomiędzy konsumentem a przedsiębiorcą sporze, w którym ocenie podlegają incydentalnie konkretne postanowienia zawartej umowy (zob. uchwałę 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 1970 r. III PZP 34/69).

W ocenie Sądu Okręgowego stanowiące załącznik do umowy ubezpieczenia „Ogólne Warunki Ubezpieczenia (...)” (...) S.A.w zakresie w jakim ustalają różne metody wyliczania wysokości szkody w zależności od tego czy pojazd kwalifikuje się do naprawy czy też nastąpiła tak zwana szkoda całkowita, są sprzeczne z powołanym przepisem art. 385¹ § 1 i § 3 k.c.

Niewątpliwym i bezspornym jest, iż postanowienie § 3 pkt 16 OWU zostało inkorporowane do umowy zawartej pomiędzy przedsiębiorcą a konsumentem. W § 3 art. 385¹ k.c. ustawodawca wyraził domniemanie, iż postanowienia przyjmowane z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta należy uznać za nieuzgodnione indywidualnie. Strona pozwana w toku postępowania nie przedstawiła twierdzeń, które podważyłyby wyrażone domniemanie.

Jak już wspomniano zaistnienie przesłanki kształtowania praw i obowiązków konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco naruszający jego interesy Sąd ustalił w oparciu o analizę postanowień OWU dotyczących sposobu wyliczenia wartości szkody rozbieżnie w sytuacji szkody całkowitej oraz sytuacji szkody częściowej. I tak w § 3 pkt 16 OWU przy wyliczaniu szkody całkowitej, jako sposób obliczenia wartości szkody przyjęto koszt naprawy według cen nowych części oryginalnych producenta pojazdu (bez naliczania amortyzacji) i wymiaru koniecznej robocizny wskazanych w programie A. oraz cen robocizny w autoryzowanych przez producenta pojazdu zakładach naprawczych z uwzględnieniem pozostającego do naliczenia podatku VAT. Natomiast wyliczenie wartości szkody przy szkodzie częściowej zgodnie z treścią § 26 ust. 1 OWU następuje poprzez „koszty naprawy wynikające z zastosowania cen usług i części zamiennych obowiązujących na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w dniu ustalenia odszkodowania”. Z kolei § 28 ust. 1 OWU dookreśla sposób ustalenia rozmiaru szkody w „casco wariant serwisowy” wskazując, iż „ustalenie rozmiaru szkody częściowej oraz wysokość odszkodowania następuje po przedłożeniu faktur dokumentujących naprawę pojazdu według uprzednio uzgodnionych z (...) kosztów i sposobu naprawy pojazdu przez zakład dokonujący tej naprawy, w oparciu o normy czasowe producenta pojazdu ujęte w systemie A., średnią stawkę za 1 roboczogodzinę adekwatną dla warsztatu naprawczego, ceny części i materiałów producenta pojazdu ujęte w systemie A., nie więcej niż średnie ceny zalecane przez producenta pojazdu lub oficjalnego importera do stosowania przez ich sieć serwisową.”

Tak więc strona pozwana w opracowanym przez siebie wzorcu umowy ustaliła odmienne metody obliczania szkody przy czym kształtują one uprawnienia konsumenta w sposób niekorzystny dla niego. W sytuacji bowiem gdy ubezpieczyciel ma obowiązek wypłacić odszkodowanie w związku z dokonaną lub przewidywaną naprawą pojazdu to ustalenie wartości szkody następuje według niższych cen części i kosztów robocizny. Natomiast ceny części oryginalnych, bez amortyzacji i koszty naprawy w autoryzowanych warsztatach są brane pod uwagę przez ubezpieczyciela wtedy tylko, gdy nie dochodzi do naprawy pojazdu ale wyliczenie to jest potrzebne do przyjęcia szkody całkowitej. Ubezpieczony nie ma zatem możliwości otrzymania odszkodowania w tak ustalonej wysokości, a otrzyma jedynie różnicę pomiędzy wartością pojazdu przed szkodą, a tak zwaną pozostałością. Tak ustalone arbitralnie zasady, w ocenie Sądu Okręgowego godzą w interesy konsumenta i stanowią zachwianie równowagi kontraktowej. Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 13 lipca 2005 r. w sprawie: I CK 832/04 działanie wbrew dobrym obyczajom (w zakresie kształtowania treści stosunku obligacyjnego) oznacza tworzenie przez partnera konsumenta takich klauzul umownych, które godzą w równowagę kontraktową stron takiego stosunku. Rażąco naruszenie interesów konsumenta

należy rozumieć jako nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków na jego niekorzyść w określonym stosunku obligacyjnym.

W niniejszej sprawie nie wydaje się uzasadnione ażeby obowiązywały inne podstawy wyliczenia wartości szkody w przypadku szkody całkowitej, a inne w przypadku szkody częściowej. Należało zatem przyjąć, że treść § 3 pkt 16 OWU jest niedozwolona i powinna ulec wyeliminowaniu z umowy. Przyczyną takiego stanu rzeczy jest fakt, iż w konkretnym stanie faktycznym dla F. B. korzystniejsze jest przyjęcie obliczania wartości szkody według norm dla szkody częściowej.

Uznając zatem, za niewiążące postanowienie niedozwolone zawarte w § 3 pkt 16 OWU w części dotyczącej ustalenia wymiaru szkody przyjęto, iż szkoda całkowita w niniejszej sprawie zaistniałaby, jeżeli wartość przedstawionej przez powoda faktury przekroczyłaby 70 % wartości rynkowej pojazdu w dniu wystąpienia szkody. Tymczasem koszt naprawy zgodnie z przedstawioną fakturą wyniósł 15.476,35 zł, a wartość pojazdu w dniu nastąpienia zdarzenia drogowego zgodnie z przedstawioną opinią biegłego stanowiła kwotę 23.000 zł. Wartość szkody w stosunku do wartości pojazdu w dniu jej wystąpienia wyniosła około 67 %. Uzasadnione było przyjęcie, iż w wyniku zdarzenia drogowego z dnia 5 stycznia 2012 r. pojazd uległ szkodzie częściowej, a nie całkowitej co uzasadniało dokonanie jego naprawy. Z treści opinii biegłego K. L. wynika, że przedstawiony kosztorys i faktura za naprawę pojazdu są właściwe ze względu na ceny części i koszty naprawy w lokalnych warunkach w miejscu zamieszkania powoda i odpowiadają cenom części i kosztom robocizny określonym w OWU w zakresie naprawy pojazdu.

Skutkowało to z mocy art. 386 § 1 kpc zmianą wyroku w zaskarżonej części i zasądzeniem od strony pozwanej na rzecz powoda dalszej kwoty odszkodowania w wysokości 3.776 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 7 lutego 2012 r. Ponieważ powód w całości spór wygrał należne mu były z mocy art. 98 § 1 kpc koszty procesu obejmujące opłatę od pozwu, zaliczki na opinię biegłego i wynagrodzenie pełnomocnika w łącznej wysokości 1.717 zł Natomiast w postępowaniu apelacyjnym powodowi należny był zwrot kwoty 400 zł obejmujący opłatę od apelacji 100 zł oraz koszty zastępstwa prawnego 300 zł (art. 98 kpc w zw. z art. 391 § 1 kpc).